

Odgovor Udruge Animalia na otvoreno pismo g. Rene Lisca i suradnika, objavljeno na Planinarskom forumu

Iako zbog svojih obveza ne uspijevam redovno pratiti Planinarski forum, smatram da je zbog pravilnog obavješćivanja javnosti koja forum čita, nužno odgovoriti na tvrdnje g. Lisca i suradnika.

Za početak, ovo nije kampanja udruge Animalia, ovo je danas izraz najvećeg dijela hrvatske javnosti i zaljubljenika u Velebit, koja je prerasla bilo koju pojedinačnu udругu.

Vrlo mi je drago da se g. Lisac i članovi Udruge Dragodid, kao ljudi koji već dugo vremena surađuju s NP Sjeverni Velebit i kao ljudi koji su već dugo vremena involvirani u ovu investiciju javili i iznijeli svoje stavove, na koje sada želim odgovoriti.

1. U prvom redu, potpisnici otvorenog pisma, iznose neistinu u smislu da je predviđeno da će navedene objekte koristiti znanstvenici. Kao dokaz tome, u nastavku preslikavamo tekst jednog e-maila g. Rene Lisca, koji nam je dostavljen, a u kojem on objašnjava sudjelovanje Udruge Dragodid u ovom projektu, pojašnjavajući kako je, da bi ta udругa mogla sudjelovati, Svjetskoj Banci kao kreditoru, bilo potrebno (neistinito) predstaviti da su objekti namijenjeni za korištenje znanstvenika, da će ih graditi izvođači i sl.

U nastavku je cijeli tekst e-maila g. R. Lisca:

Rene Lisac

Nema problema, ukratko: evo sad je točno 10 godina da se bavim istraživanjima ruralnog prostora, pitanjima zaštite i održivog razvoja zaštićenih područja poput nacionalnih parkova i sl. Radio sam konzervatorsku studiju i plan kojim je zaštićen prostor Sjevernog Selebita i njegov krajobraz. Osim prirodnog krajobraza, kulturni krajobraz pastirskih stanova u planinskim udolinama možemo vidjeti na niz lokacija koje smo sve obišli i evidentirali, poput Mirova, Alana, Lubenovca, prekrasne cjeline Struge-Zelengrad i sl. Krajobraz je danas u jako lošem stanju jer su zadnjih 50 godina aktivnosti, koje su ga prirodno stoljećima stvarale i održavale, napuštene. Planinske livade, koje toliko volimo na Sjevernom Velebitu, bez ispaše i ostale interakcije s čovjekom nestaju širenjem šume, pastirske kolibe bez održavanje se vraćaju u hrpe kamenja iz kojih su i nastale. Danas nacionalni park ima tri mogućnosti:

- 1. Prepostiti krajobraz prirodi*
- 2. Sam svojim kapacitetima održavati livade i krajobraz*
- 3. Potaknuti aktivnosti koje bi poput tradicionalnog stočarenja prirodno održavale krajobraz*

Scenario 1. će se neminovno desiti na 90% manje vrijednih lokacija, posebno u cjelinama na južnim primorskim padinama.

Za scenario 2. ni država ni park nemaju ni ljudi/love, a i taj umjetni način održavanja baštine kroz konstantnu infuziju sredstava i truda je u konzervatorskoj i zaštitarskoj praksi zastario, te se već bar pola stoljeća u nacionalnim parkovima na zapadu pokušava zamijeniti "živim strategijama" poput scenarija 3. Potaknuti aktivnosti koje bi poput tradicionalnog stočarenja prirodno održavale krajobraz

Za razliku od onog što je u svojoj glavi iskonstruirala udruga animalia, inicijativa NPSV-a da utroše sredstva koja su dobili ide upravo u tom pravcu. Zasaditi "sjeme dobrog odnosa prema krajobrazu" koje bi poslužilo kao primjer i poticaj svima koji bi htjeli obnoviti svoje pastirske stanove. Postaviti temelje za korištenje i prezentiranje velebitske pastirske baštine, primjer kako obnoviti pastirski stan na tradicionalan način, kako prezentirati tu kulturu koja lagano tone u zaborav. Obnova stanova je planirana u skladu sa strogo postavljenim pravilima konzervatorske podloge, nema pristupnih cesti, nema izlaženja iz gabarita i razlika u veličini, nema privatnih interesa, nema nesklada sa zakonima jer se ne radi o izgradnji u parku već obnovi postojećih stanova koji su oduvijek bili dio krajobraza i dapače njegov uzrok. Lubenovac kakvog ga volimo bez čovjeka ne postoji, i to je nešto što nabrijane udruge poput animalije ne razumiju. Kako danas očuvati krajobraz, kad su aktivnosti koje su ga stoljećima stvarale i održavale zamrle, su složena pitanja i za sada je Nac park sj. velebit na dobrom putu da na to pitanje kvalitetno odgovori. Obzirom na dosadašnja iskustva u HR bojazan da će zastraniti nije irealna, ali za sada još nema pokazatelja.

Daleko od onih izmišljenih i izvrnutih informacija od kojih je i ova diskusija započela.

Dragodid sam dovukao na velebit prošlo ljeto i povezao ih s upravom parka. Rezultat toga je da i oni aktivno usmjeravaju inicijativu parka da ne zastrani, čak će volonterski na totalno tradicionalni način obnoviti jedan stan na lubenovcu. Možeš misliti koje administrativne zavrzlake zavrzlake prolazi park da bi novce koji su totalno loše namjernski ograničeni od svjetske banke kanalizira u volontersku radionicu, za nešto što na kraju neće biti privatni interes uprave parka. Nemoguća mislija, a to ni nesmiju priznat javno nego moraju reć da će raditi izvođačka firma, objekti će služiti infrastrukturi parka i znanstvenicima... jer će inaće spušit lovu.

Evo šta je Filip, vođa dragodida napisao kao komentar na animaliu: "...izgleda da postoji ta jedna sorta ngo zastitara-(polu)profesionalaca koji ovisе o medijskoj pompi i zele i znaju komunicirati isključivo pamfletima. odgovornost jasno leži na obje strane, ali mi se čini da je ovima pravi cilj nije rjesenje nego medijska svadja, jer u protivnom sve one lijepe slikice orlova i narezanog sira ostaju u tami hard diskova..."

2. Kao što je čitateljima planinarskog foruma od ranije poznato, ovaj se projekt u početku predstavljao kao projekt obnove pastirskih stanova na Velikom Alanu i Velikom Lubenovcu. Međutim, nakon što smo ukazali na to da više ne postoje i više nikada neće postojati pastiri koji će nomadskim načinom života koristiti ova područja za ispašu stoke, jer su društveno-ekonomske okolnosti danas takve, te nakon što smo ukazali da stočarenje na oba lokaliteta danas ne bi bilo moguće zbog zakonskih propisa koji reguliraju način proizvodnje hrane (npr. samo za proizvodnju sira, za svaku fazu proizvodnje mora

postojati zasebna prostorija sa svim sanitarno-tehničkim uvjetima koji se tiču temperature, električne energije, tekuće vode, odvodnje otpadnih voda i dr.) i koji će se i nadalje postrožavati prema kriterijima EU (npr. HACCP), uprava parka i službeno je odustala od tog smiješnog obrazloženja, pa je u nedavnoj obavijesti i izričito navela da su objekti namijenjeni iznajmljivanju.

Uskoro će javnost, vjerujemo, biti obaviještena o tome koliku će tlocrtnu površinu imati objekti na Alanu, koju će funkciju imati pojedini objekti na Alanu i Lubenovcu, kako će se rješavati pitanje udobnosti posjetitelja i sl.

Stoga bi i potpisnici otvorenog pisma tekst trebali uskladiti s obavijestima uprave NPSV.

3. U pogledu zarastanja pašnjaka, želimo Vam istaknuti kako su Vaše tvrdnje ponovno netočne i izraz neinformiranosti. Naime, NPSV ima 10.900 ha i ima, sigurni smo, više od 20 zaposlenih.

U lovištima Hrvatskih šuma npr., u gorskoj Hrvatskoj, lovišta ili dijelove lovišta od 10.000 ha nadziru 1-2 lovnika. Ti su lovnici stalno prisutni u lovištu, ne može im promaknuti niti jedan posjetitelj koji uđe u lovište ili iz njega izađe, a uz to ta dva lovnika u ljetnim mjesecima, i to svakog ljeta bez iznimke, pokose SVE travnjačke površine i spreme sijeno za prehranu divljači za zimu (naravno, u pogledu HŠ postoje brojne druge zamjerke!). Istovremeno, NPSV postoji oko 13 godina, danas ima barem 20-ak zaposlenih, a u 13 godina svoga postojanja tih 20-ak (ili više) zaposlenih nije pokosilo NITI 1 m² velebitskih travnjaka! Kako to da 1-2 lovnika mogu pokositi stotine ha travnjaka svaku godinu, a više od 20 zaposlenih u NPSV u 13 godina nije pokosilo niti 1 m² s obrazloženjem da za to država nema novaca ili da nemaju dovoljno ljudi? Odgovor je jasan, očito se radi o neradu i neorganiziranosti, a ne o tome da država nema ljudstvo ili novaca.

Zbog toga se izbor između 2. i 3. mogućnosti za održavanje pašnjaka koje navode autori otvorenog pisma, može teoretski postaviti prilikom osnivanja parka, odnosno prije nego što se zapošljavaju ljudi u parku, ali se o tom izboru ne može govoriti danas, jer su 13 godina ljudi već zaposleni i porezni obveznici ih hrane, a njihov rezultat u održavanju pašnjaka je ravan nuli.

Ukoliko je bilo koji autor zainteresiran, možemo navesti imena lovišta u kojem se ovi navodi mogu provjeriti jednostavnim obilaskom terena.

4. Potpisnici pisma kažu da ne bi željeli ulaziti u legalnost objekata, pretpostavljamo stoga što nisu pravnici ili zbog toga što su svjesni da su nelegalni. Međutim, ovdje bi im otvoreno postavili pitanje: „Da li bi, prema njihovom mišljenju, i Podgorci, kao vlasnici brojnih ostataka pastirskih stanova na Lubenovcu, Alanu i drugdje po Velebitu, imali pravo, prije nego što je donesen prostorni plan, svoje pastirske stanove obnoviti i započeti iznajmljivati turistima?“

Gdje bi to dovelo NP Sjeverni Velebit, što bi od Velebita danas ostalo? Naime, ako NP može bez prostornog plana sam odlučivati o gradnji objekata, zašto to pravo ne bi smjeli imati i vlasnici ostataka pastirskih stanova? Svi su, naime, pred zakonom jednaki!

Za dati odgovor na ovo pitanje ne treba biti pravnik, pa bi bilo dobro da potpisnici otvorenog pisma na ovo pitanje odgovore.

Prostor sjevernog Velebita nije u vlasništvu javne ustanove NPSV, ta ustanova samo upravlja, ali nema i ne može imati nikakva veća prava u pogledu vlasništva ili prava na gradnju od bilo kojeg drugog građanina RH. To su elementarne postavke u pravu! Potpisnici ovog pisma trebali bi znati da su izdavanjem nelegalnih dozvola za koje su znali da su nelegalne počinjena kaznena djela i da će za ta kaznena djela netko morati odgovarati.

5. U konkretnom slučaju ne radi se ni o kakvoj obnovi kulturnih dobara, već o njihovom uništavanju! Naime, među tisućama ljudi koji nam se javljaju i odobravaju to što smo pokrenuli ovo pitanje, javljaju nam se i poznati hrvatski arheolozi i antropolozi, poznavatelji Velebita, koji su nas upozorili na to da su pastirski stanovi na Velikom Lubenovcu, za razliku od drugih, bili od polovice naviše građeni od drva, što je jedinstveni slučaj u našim Dinaridima, te da bi zbog toga na lokacijama nekadašnjih pastirskih stanova trebalo provesti arheološka i antropološka istraživanja, a ne taj prostor uništavati novim gradnjama za posjetitelje!

Narednih dana ćete vjerojatno i o tome biti detaljnije obaviješteni putem medija, pa će i tvrdnje potpisnika otvorenog pisma o obnovi kulturne baštine biti demantirane.

6. I na kraju, potpisnici otvorenog pisma ulaze u pitanja zaštite prirode, iako iz svake njihove riječi proizlazi veliko neznanje. U prvom redu, trebate znati da to što se gradnja predviđa uz granicu strogog prirodnog rezervata ne znači da je ta gradnja manje štetna nego da se radi unutar rezervata. Naime, područje rezervata, kao ni granice nacionalnog parka nisu utvrđene na temelju stručne podloge (sjetite se da su van parka ostali Veliki Kozjak, Jezera, Rajinci, Veliki lom...), već su granice nacionalnog parka i rezervata rezultat političke odluke koja je donesena u okvirima mogućeg.

Nadalje, niti jedan krupni sisavac ili ptica svoje ekološke potrebe ne može u cijelosti zadovoljiti niti u strogom rezervatu, a niti u parku. To ipak ne znači da su područja parka beznačajna. U tim područjima, te životinje pronalaze potreban mir, kojeg drugdje više nema zbog sječe, izgradnje prometnica, vlaka, infrastrukturnih radova i sl. pa zbog toga u tim još uvijek od čovjeka netaknutim i sačuvanim područjima uspijeva preživjeti veliki tetrijeb (kojeg drugdje u RH više nema), suri orao, dok je to npr. jedno od najznačajnijih brložišta medvjeda u RH, u kojem medvjedice donose na svijet svoje mlade itd. Trajnije bivanje čovjeka u tim prostorima, isključuje te vrste pa prema tome, izgradnja komercijalnih objekata u tim područjima neminovno dovodi do udaljavanja ovih i drugih vrsta.

Dakle, još jednom, te vrste nasušno trebaju ovaj prostor. A temeljni fenomen parka je upravo priroda i zbog toga postoji nacionalni park, a kulturna dobra i tradicijske vrijednosti moraju biti podređene očuvanju prirode. To su elementarne postavke konzervacijske biologije koje se poštuju svugdje u svijetu.

Griješite i u pogledu zatvaranja staza za posjetitelje koje uprava NPSV prakticira. Naime, to načelno može biti mjera u zaštiti prirode, ali onda treba obrazložiti zbog čega se zatvaraju, zbog koje vrste i u kojem periodu. Odnosno, nakon proteka određenog razdoblja, treba znanstveno utvrditi da li je ta mjera polučila rezultat zbog kojega je uvedena. Npr. da li je porasla populacija tetrijeba, orla

zmijara ili neke druge vrste, da li neka vrsta više koristi neko područje za hranjenje, gniježđenje i sl. itd. U NPSV nikada nije ni utvrđivano da li su te mjere dale neke rezultate, jer mjere nisu ni uvedene s ciljem da daju te rezultate, već su uvedene kako bi se planinarima onemogućilo posjećivanje određenih dijelova parka da bi se onda, jednog dana ipak utvrdilo da se ti dijelovi ipak mogu posjećivati, ali uz vodstvo NP, dakle komercijalno.

Vidljivo je to i iz nacrtu prostornog plana, koji jasno upućuje na buduća prava planinara.

Čl. 3. nacrtu prostornog plana NPSV

Opći ciljevi prostornog uređenja su kako slijedi:

- omogućiti primjereno prirodnim značajkama odvijanje turističke funkcije prvenstveno **organiziranim i kontroliranim posjećivanjem i razgledavanjem...**

Taj primjer danas postoji i na Plitvičkim jezerima ili NP Krka, dakle, praksa i ciljevi nisu nepoznati, komercijalizacija do kraja.

Ladislav